

تحولات صنعت فرش ایران طی دوره ۸۹-۱۳۵۲

مرکز ملی فرش ایران

معاونت امور بازاریاب

کاملیا نیکو

تحولات صنعت فرش ایران طی دوره ۸۹-۱۳۵۲

جدول (۱) و هم چنین نمودارهای (۱) و (۲) صادرات فرش دستباف ایران را طی دوره ۸۷-۱۳۵۲ نشان می‌دهد. صادرات فرش از نوسانات قابل توجهی در کل دوره برخوردار بوده است.

پس از انقلاب، برقراری پیمان ارزی و نظارت جدید بر امر قیمت‌گذاری فرش، نوسانات نرخ ارز، تغییر مهلت واریز پیمان ارزی قانون واردات در مقابل صادرات، و تسهیلات گمرکی می‌توانند دلایل این افت و خیزها بشمار روند. از طرف دیگر شرایط اقتصادی کشور و تحریم‌های اقتصادی و تحولات جنگ در سالهای اولیه پس از انقلاب موجب گردید که صادرات فرش افزایش یابد زیرا در تولید این کالا وابستگی کمی به سایر کشورها (واردات واسطه‌ای و سرمایه‌ای در این صنعت اهمیت چندانی نداشت) وجود دارد. ضمن آنکه سقوط ارزش ریال و افزایش نرخ ارز نیز، افزایش صادرات غیرنفتی از جمله فرش را توضیح می‌داد. همچنین دولت با سخت‌گیری در واریز پیمان ارزی و یا تعیین مهلت بیشتر در واریز پیمان ارزی بر روی صادرات فرش اثرگذار بود.

در کنار این عوامل، نمی‌توان تحولات جدید در بازار جهانی فرش را نیز، نادیده انگاشت. چرا که، رکود تقاضای فرش در اوایل دهه ۱۹۸۰، در بازارهای جهانی متأثر از تغییر الگوی مصرف خانوارهای اروپایی نیز بوده است. باتوجه به اتحاد پولی و رواج یورو در بین ۱۵ کشور عضو اتحادیه اروپا و اهمیت افزایش پس‌انداز و کاهش مصرف خانوارهای اروپایی، تقاضا برای فرش دستباف ایران با کاهش مواجه شد. در همین حال حضور فعال رقبای فرش ایران در بازارهای جهانی مانند چین، پاکستان، ترکیه، هند و ... نیز موجب شد یک رقابت قیمتی و غیرقیمتی برای فرش ایران ایجاد گردد (مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، ۱۳۶۹ و شجری و قوامی، ۱۳۸۲)

از سال ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۶ روند نزولی صادرات فرش دستباف را شاهد هستیم که ضمن کاهش تقاضای جهانی، افزایش سهم رقبا را بیش از پیش داشته ایم اما از سال ۱۳۸۶ روند صعودی صادرات فرش نمایانگر به تحقق رسیدن اهداف از پیش تعیین شده این مرکز علیرغم وجود بحرانهای اخیر و تحریمها می باشد.

جدول (۱)- میزان صادرات فرش دستباف ایران طی دوره ۸۹-۱۳۵۲ و پیش بینی در سال ۱۳۹۰ (میلیون دلار)

سال	صادرات فرش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	مقدار (هزار متر مربع)	قیمت هر متر مربع (دلار)
1352	103.3	11.7	3907	26.4
1353	118.8	14.3	4785	24.8
1354	106	14.2	4749	22.3
1355	94.5	6.8	2274	41.6
1356	82.8	5.9	1994	41.5
1357	83.9	5.5	1838	45.6
1358	408.9	7.6	2555	160.0
1359	425.1	5.5	1734	245.2
1360	149.4	2.1	713	209.5
1361	67	1	342	195.9
1362	88.9	2	683	130.2
1363	89.8	3	1068	84.1
1364	115.1	5	1535	75.0
1365	356	11	2721	130.8
1366	482.1	14	4667	103.3
1367	308.8	8.3	2767	111.6
1368	344.7	9	3000	114.9
1369	509.1	11.3	3767	135.1
1370	1161.2	15.5	5167	224.7
1371	1105.6	14	4667	236.9
1372	1384	28.9	9634	143.7
1373	2132.9	36.2	12067	176.8
1374	981.1	26	8667	113.2
1375	642.5	21.4	7134	90.1
1376	635.7	23.7	7900	80.5
1377	570.1	21.9	7315	77.9

78.3	8809	26.3	689.6	1378
75.3	8552	25.6	644	1379
71.3	7535	22.5	537.2	1380
76.4	6999	20.9	535	1381
78.8	6822	20.4	537.4	1382
72.7	6846	20.5	497.9	1383
85.0	5428	16.2	461.2	1384
63.2	6908	14.8	436.1	1385
37.2	4922	10.7	398.1	1386
54.8	3542	7.7	422	1387
62.3	3634	7.9	494.8	1388
67.4	3772	8.2	555	1389
			600	۱۳۹۰

ماخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

بررسی روند صادرات فرش در طول برنامه های دولت

جدول (۲) نشان می دهد که در طول برنامه اول توسعه (۷۲ - ۱۳۶۸)، صادرات فرش با رشد بی سابقه ای مواجه گردید. با لغو پیمان سپاری ارزی در سال ۱۳۶۹ (برای فرش و ۳۱ قلم کالای دیگر) و همچنین قانون واردات در مقابل صادرات، لغو محدودیت های مقدماتی صادرات، و سایر تسهیلات صادراتی موجبات افزایش صادرات غیرنفتی از جمله فرش فراهم گردید. (اتحادیه صادرکنندگان فرش دستباف، ۱۳۷۷)

از سال ۱۳۷۳ تا سال ۱۳۷۸ که شامل برنامه پنج ساله دوم توسعه (۷۸ - ۱۳۷۴) نیز می گردد، صادرات فرش مجدداً با نوسانات عمده ای مواجه شد. متوسط رشد سالانه صادرات فرش در طی دوره ۷۸ - ۱۳۷۲ معادل ۱۱- درصد بوده است. با برقراری مجدد پیمان سپاری ارزی (سال ۱۳۷۴) و همزمان، کاهش تقاضای جهانی فرش دستباف، تقاضا برای فرش ایران مجدداً کاهش یافت. طی این دوره رقابت سایر کشورها با شدت بیشتری افزایش یافت و صادرات فرش های چینی، هندی و پاکستانی با قیمتی پایین تر از قیمت فرش ایران، موجب کاهش بیشتر که صادرات فرش ایران شد. بالا بودن هزینه های تولید فرش در ایران از جمله هزینه دستمزد در مقایسه با کشورهای رقیب (که دولت نیز با افزایش حداقل دستمزد اسمی به آن دامن می زند) و هزینه مواد اولیه تولید فرش سبب افزایش قیمت تمام شده فرش می گردد. این در حالی است که هزینه دستمزد در سایر کشورها، ثابت و یا با نرخ پایینتری رشد نماید و این مزیت دلیل ارزانتر بودن فرش های خارجی در مقایسه با فرش ایرانی می باشد، اگرچه مزیت و برند فرش دستباف ایران هنوز قابل توجه است.

جدول ۲ - متوسط رشد سالیانه صادرات فرش دستباف ایران

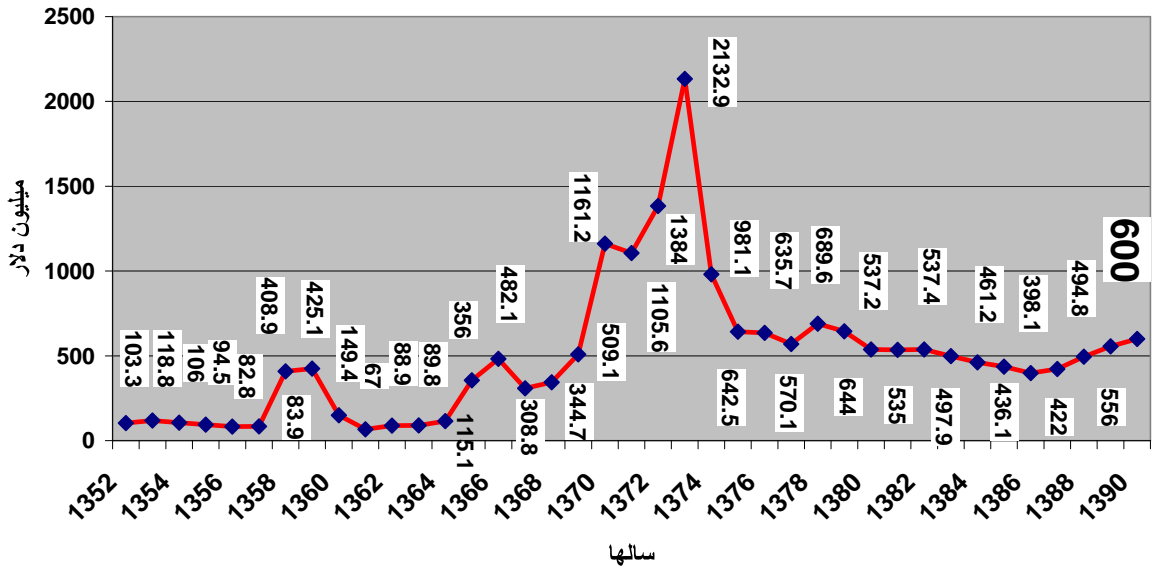
قبل از انقلاب	۱۳۵۴ - ۵۷	-۴/۱
انقلاب و جنگ	۱۳۵۷ - ۶۷	۱۳/۹۲
برنامه اول توسعه	۱۳۶۷ - ۷۲	۳۴/۹۹
برنامه دوم توسعه	۱۳۷۲ - ۷۸	-۱۰/۹۶
برنامه سوم توسعه	۱۳۷۸ - ۸۳	-۶/۳۱
برنامه چهارم توسعه	۱۳۸۳ - ۸۹	۱,۸۲

ماخذ: برآورد محقق

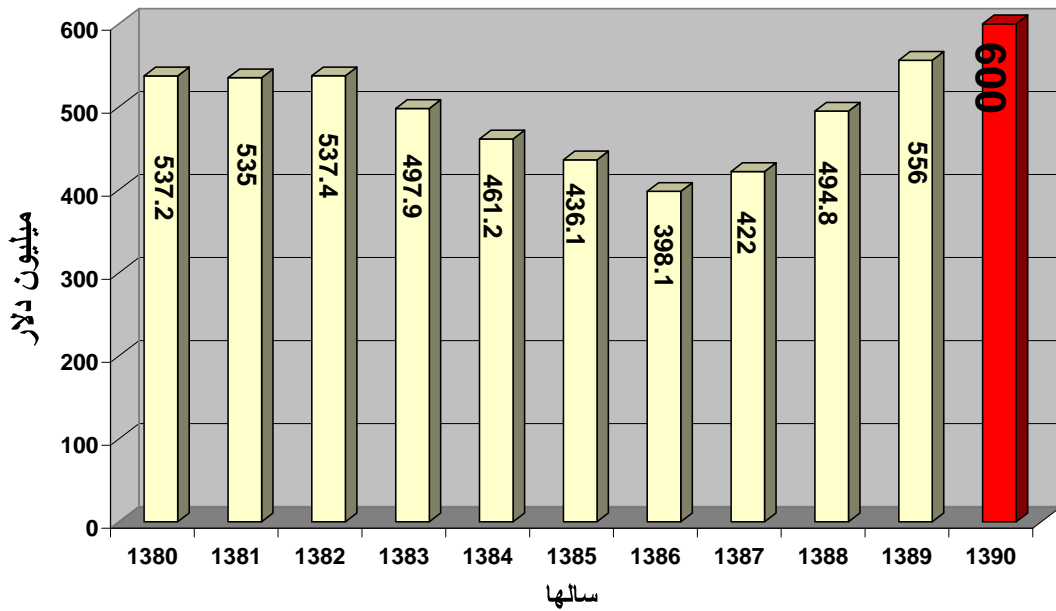
صادرات فرش طی دوره ۸۳ - ۱۳۷۸ (برنامه سوم توسعه) نیز با روند نزولی همراه بوده است اما طی دوره ۸۹-۱۳۸۳ رشد مثبت سالانه ۱,۸۲ درصدی حاکی از افزایش صادرات در بیشتر سالهای این دوره بوده است. چرا که سهم بسیاری از کشورهای رقیب طی سالهای اخیر روند کاهش را تجربه نموده است. و فاصله آنها با رقیبی همچون ایران افزایش یافته است.

لازم به یادآوری است که میزان صادرات این کالا در سال **۱۳۸۹** بالاترین میزان گزارش شده در طول ۱۰ سال اخیر می باشد. از طرفی مرکز با **تدوین برنامه سال ۹۰ و همچنین برنامه ۵ ساله** (از زمان ایجاد این مرکز در نوع خود بی سابقه بوده است) که یکی از اهداف آن، افزایش میزان صادرات علیرغم تحریمهای موجود می باشد درصدد است در راستای تحقق این هدف گامهای موثری را با حمایت بیش از پیش علاقه مندان به این هنر - صنعت (که حامل فرهنگ اصیل این مرز و بوم می باشد)، بردارد.

نمودار 1- صادرات فرش دستباف ایران طی دوره 89-1352 و پیش بینی میزان صادرات آن در سال 1390

نمودار 2- میزان صادرات فرش دستباف ایران طی ده سال اخیر و پیش بینی در سال 1390

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.